

Naisia kilpapyörän satulassa

Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitossa naisten tuloksia ei pitkään aikaan tilastoitu eikä naisurheilulla ollut omia jaostoja. Sitä mielenkiintoisempaa on huomata, että ensimmäinen naisten Suomen ennätys pyöräilyssä on kirjattu jo vuonna 1915: ”Pohjois-Karjalan piiri 5 km naiset aika 11.15.0 Laina Kankaanpää Joensuu Kalevaiset”.¹

Myös 1920-luvulla naisten kilpapyöräily lienee ollut harvinaista, mutta 1930-luvulla alkoi Helsingin päivälehdissä esiintyä tietoja naisten kilpailuista. ”Seuraottelu pyöräilyssä yleisenä pyöräilypäivänä 22.5.1932. Helsingin Pyöräilyseura ja Pyörä-Toverit kilpailevat Hellberg-Maljasta sunnuntaina klo 8 aamulla 1 km:n matkalla Itämerenkadulla ja klo 11 reitillä Töölön tulli – Leppävaara 30 km. Samalla järjestetään kilpailut HP:n ja PT:n neitoille samoilla matkoilla ja samanaikaisesti. Neitosten kilpailuissa jaetaan 4 pistepalkintoa.”²

Porvoossa vuonna 1933 maantieajajia odoteltaessa naiset suorittivat 4 kilometrin rata-ajon, jonka voitti Astrid Packalén IK 32, seuraavana Ester Rehn IK 32 ja Signe Rosenström Porvoo Akilles.

Myös Lahden Pyöräilijät järjesti useita naisten kilpailuja 30-luvulla.

Vuosikymmenen lopulla naiset kilpailivat jo piirin mestaruuksista. Kaarina Sirén (Abrahamsson), tunnetun pyöräilijä Kalle Sirénin tytär, voitti SVUL:n Helsingin piirin mestaruuden vuonna 1937. Hänen kilpauransa jatkui aina 1950-luvulle saakka.

Vuonna 1937 kilpaili Suomessa ensi kertaa ulkomainen naisajaja, ruotsalainen Wanda Hemming CK Cyklon-seurasta.

Naispyöräily SM-tasolle

Heti sodan jälkeen vuonna 1945 TUL:n mestaruuskilpailuissa ajettiin ensimmäistä kertaa naisten sarjassa. Matka oli 10 km ja voittaja, ensimmäinen TUL:n naispyöräilyn mestari, oli Vappu Rehn Turun Tovereista.

Suomen Pyöräilyliiton vuosina 1946–50 julkaisemassa Pyöräilykalenterissa esitellään aikakauden huomattavimmat maaratakilpailut ja niiden voittajat.³ 1950-luvulla Suomen Pyöräilyliiton, TUL:n ja Svenska Finlands Idrottförbundin väliset riidat hämmensivät pyöräilijöitä, joilla ei aina ollut tietoa mihin kilpailuihin he saivat osallistua. Ylipäätään kilpailuja naisille oli tällä vuosikymmenellä vähän.

Vuonna 1950 maantiepyöräilyn Suomen mestaruuskilpailuihin lisättiin kuitenkin uusi laji, naisten 10 km. Ensimmäinen mestari oli TUL:n Toukolan Teräksen Maj-Lis Åberg (Saarinen). Seuraavan vuoden mestari oli SPyL:n Alavuden Urheilijoiden Pirkko Linna. SFI:n IK 32:n Anneli Peränne vei vuosien 1952, 1953 ja 1954 mestaruudet. Näin mestaruuden voittivat kaikkien kolmen liiton naiset peräkkäin.

Anneli Peränne olin minä. Olin oppinut ajamaan pyörällä vasta 10-vuotiaana. Viisi vuotta myöhemmin ajoin Helsingistä Espooseen kesämökillemme päivittäin 28 kilometriä aamuin illoin toukokuusta syyskuun loppuun. Turuntie tuli tutuksi ja matkan varrella tutustuin myös IK-32:n pyöräpoikiin. Heidän kanssaan oli kiva ajaa ja minulle heräsi halu osallistua kilpailuihin. Entinen kilpapyöräilijä Karl A. Ebb, tunnettu kilpa-autoilija, ryhtyi valmentajaksi ja teki minulle jopa harjoitusohjelman. Oli ajettava 10 kilometriä alle 18 minuutissa, harjoiteltava voimakkaita irtiottoja ja pitkiä kirejä.

Olympiavuonna 1952 läksin ensimmäisiin SM-kilpailuihini. Olin 20-vuotias, mutta katsoin parhaaksi osallistua kisaan salaa isältäni. Hän ei hyväksynyt naisten kilpaurheilua, vaan inhosi naisten ”irvistystä” radalla. Isäni Jussi Peränne työskenteli tuolloin Suomen Urheilulehden toimituksessa. Niin minun oli voitettava ”hymyssä suin”, ja onnistuinkin. Helsingin Sanomien (23.6.1952) mukaan naisten mestaruuden vei herttainen ”pin-up” tyttö Anneli Peränne, joka osoitti ”kunnioitettavaa kirikykyä voittaessaan ylivoimaisesti naisten loppukamppailun”.

Mestaruuden jälkeen kovensin harjoittelua. Voimistelin, hypin

Anneli Kokkola

Naisia kilpapyörän
satulassa

narua, juoksin metsissä ja rämmin soissa. Talvella ajoin pyörällä "rullien" päällä, hiihdin ja luistelin. Antauduin urheilulle koko sielullani ja ruumiillani. Olin ensimmäinen naispyöräilijä sodan jälkeen, joka sai ajaa Helsingin velodromilla. Tunne oli mahtava, tosin kilpailuja ei naisille järjestetty. Kerran sain tosin ajaa aikaa miesten kilpailujen ulkopuolella. Halusin lähteä ulkomaille kilpailemaan, mutta kun miehetkään eivät Ruotsia kauemmas päässeet, en minäkään edes sinne.

SM-kilpailujen ohjelma laajenee

10 km oli pitkään naisten ainoa SM-matka. Vuonna 1960 naisten mestaruuskilpailujen ohjelmaa kuitenkin laajennettiin. Radalla ajettiin kolmen kilometrin takaa-ajo sekä maantiellä 20 km ja 60 km. Kaikki matkat voitti Kokkolan GIF:n Eva Hög. Lajien lisääntyminen motivoi naisia. Kaksi vuotta myöhemmin ajettiin ensimmäisen kerran joukkuekilpailu, jonka voitti Joensuun Kataja. Vuonna 1968 ohjelmaan lisättiin radalla ajettava eräajo ja 1983 uusi laji cyclocross. Seuraavana vuonna pitkä maantie-matka oli jo 70 ja hieman myöhemmin 90 kilometriä.

Nykyisin naisten matkojen määrä on SM-tasolla lähes sama kuin miesten.

Huippupyöräilijöitä

Suomalaiset naispyöräilijät ovat aika ajoin olleet maailman luokkaa. Vuonna 1967 Leena Turunen (Huovinen) teki ensimmäisenä suomalaisena pyöräilyn ME:n ajaessaan Helsingin velodromilla naisten 100 km aikaan 2.44.57. Vuonna 1971 Ritva Mykkänen ajoi naisten 100 km:n viralliseksi maailmanennätysajaksi 2.44.57.8. Tea Vikstedt-Nyman paransi 10 km maailmanennätysten 1988 Moskovassa numeroihin 13.12.534 ja teki 1990 samalla velodromilla 100 km ennätyksen 2.24.576. Mira Kasslin polki 1994 USA:n Coloradossa 500 metrin tyttöjen ME-lukemat ja paransi niitä seuraavana vuonna Kolumbian Bogotassa.

Pohjoismaiden mestaruuskisoissa naiset ajoivat ensimmäisen kerran vuonna 1971, jolloin kisan voitti Asta Forssell (Pelkonen). Hän uusi mestaruuden kaksi vuotta myöhemmin. Leena Sillanpää on voittanut mestaruuden kahdesti ja Eila Korkka kerran. Tea Vikstedt-Nyman on vinyt vuodesta 1986 vuoteen 1996

Anneli Kokkola
Naisia kilpapyörän
satulassa

*Erna Sepp, Pyörä-
Toverit, 1934.
(Suomen Urheilu-
arkisto)*

Anneli Kokkola

Naisia kilpapyörän
satulassa

146

maantiellä ja radalla yhteensä 18 Pohjoismaiden mestaruutta. Vuonna 1994 ja 1995 Mira Kasslin voitti mestaruudet eräajossa ja 500 m:n aika-ajoissa. Alamäkiajon voitti Katja Repo vuosina 1993–1995 ja tyttöjen mestaruuden Anu Oinonen 1993. Vuonna 1994 maastoajon PM:n vei Marina Rantanen.

MM-kisoissa naiset ovat olleet mukana vuodesta 1968. Nuorten puolella Mira Kasslin voitti vuonna 1996 kaksi mestaruutta.⁴

Naispyöräilijöillä on myös muita kansainvälisiä saavutuksia, joista tärkeimpinä Tea Vikstedt-Nymanin voitto Bohemian ympäriajossa sekä ensimmäisen etapin voitto Coppa del Adriaticossa Italiassa ja lopputuloksissa kolmas sija.

Nykyisin kokkolalainen Pia Sundstedt pyöräilee italialaisessa Sanson Gelatin joukkueessa. Hän on menestynyt hyvin voittamalla vuonna 1997 Giro de Trentio -etappiajon Italiassa.

Olympialaisiin ovat osallistuneet Tea Vikstedt-Nyman (1988, 1992 ja 1996), Mira Kasslin (1996 ja 2000) sekä Pia Sundstedt (2000).

Lähdeviitteet

- 1 Pyöräilykalenteri 1948. (Toim. Arvi Romi) Suomen Pyöräilyliitto, Helsinki 1948.
- 2 Kirjoittajan leikekirja 1930-luvulta.
- 3 Pyöräilykalenteri 1946–50.
- 4 Pyöräilymme vuosisata 1898–1998. (Toim. Reijo Myyryläinen ja Christian Oesch). Uusimaa Oy 1998.